

Изразяване на усилието при италианския отстъпителен съюз *per quanto* в превода му от и на български език

Десислава Давидова

Обект на изследването е италианската отстъпителна конструкция *per quanto* и по-точно една семантична особеност, която поради повторемостта си в случаите може да премине в семантично „постоянство“. В корпуса от примери чрез превод от и на италиански език се забелязва една често срещана изразявана идея за физическо или душевно усилие, с което се върши нещо. В тези примери *per quanto* въвежда подчинени отстъпителни изречения, които изразяват физическо/душевно усилие, с което се върши нещо, но чийто резултат липсва или е незначителен. В този случай може да се говори за съчетание между отстъпителния характер на *per quanto* (контрастът между положено усилие и непостигане на резултат) и идеята за големина, размер (в случая на усилието).

The object of the study is the Italian concessive structure per quanto and mainly one semantic feature, which for its repetitiveness in the cases may become semantic "constancy". A frequent, expressed idea of physical or mental effort with which something is being done is noticed in the examples through translation from and into Italian. In these examples per quanto introduces subordinate concessive clauses that express physical / mental effort with which something is being done, but which result is absent or insignificant. In this case one can speak of a combination of the concessive nature of per quanto (the contrast between the effort that is made and the failure to achieve a result) and the idea of the extent (in the case of the effort).

Key words: concessive, subordinate, clauses, effort

В групата на италианските отстъпителни съюзи различаваме два съюза, които са съставени от два елемента с различна функция:

1. Съюзът **anche se**, който съчетава два елемента от отстъпителен и условен характер и съответно изразява както отстъпителна, така и условно-отстъпителна функция.

2. Италианският отстъпителен съюз **per quanto** - съставен от два елемента, от които вторият е прилагателното и наречие за количество **quanto**.

Това автоматично прави съюза **per quanto** различен от останалите отстъпителни съюзи и предизвиква нашия интерес да бъде изследван в сравнителен контекст между италиански и български език.

Различното при съюза **per quanto** е това, че той въвежда подчинени изречения, съдържащи освен характерното за отстъпителните конструкции недостатъчно условие, също така и идеята за големина, за необичаен размер, както в буквален, така и в преносен смисъл. В подчиненото изречение нерядко се наблюдава и чувството за емоционалност, в случаите, в които сказуемото е представено от глагола-връзка *essere*: (Херцег 1977:203).

Италианският съюз **per quanto** има два преводни еквивалента на български език :

1. **Макар че/макар да, въпреки че** – когато изразява недостатъчно условие, чието следствие в главното изречение е обратно на очакваното:

Per quanto il barbiere accompagnasse assai meglio di me, la chiesa dopo quel giorno tornò ad essere quasi deserta. C.Levi

Макар че бръснарят акомпанираше много по-добре от мен, след онзи първи ден църквата отново остана безлюдна.

2. Чрез традиционно дефинирания от българските граматика обобщителен съюз **колкото и да** – при този съюз недостатъчното условие „се отличава с най-висока степен на съпротивление срещу извършването на действието, означено със сказуемото на главното изречение.”(Недев, 1992:288) :

Per quanto le sue mani fossero sciupate, si distinguevano pur sempre le dita lunghe e sottili di un artista. E.Stanev

Колкото и да бяха изхабени ръцете му, все пак личаха тънките, дълги пръсти на артист. Е. Станев

Другата особеност на **per quanto** е, че освен съюз, е и прилагателно и тогава се съгласува по род и число със съществителното име:

Don Pellegrino mi fa però osservare che, **per quanti sforzi facciamo** nel crudele intento di strappare, di distruggere le illusioni che la provvida sventura ci aveva create a fin di bene, non ci riusciamo. Pirandello

Дон Елиджо Пелегрино обаче забелязва, **че каквито и усилия** да полагаме в жестокия си умисъл да изтръгнем, да разрушим илюзиите, които предвидилата природа ни е създала за наше добро, те остават безрезултатни. Pirandello

Без претенции за всеобхватност, настоящото изследване има за обект отстъпителните конструкции с **per quanto** и по-точно една семантична особеност, която поради повторемостта си в случаите може да премине в семантично „постоянство”. В корпуса от примери и в превода им от италиански забелязваме една често срещана изразявана идея за физическо или душевно усилие, с което се върши нещо. В тези примери **per quanto** въвежда подчинени отстъпителни изречения, които изразяват физическо/душевно усилие, с което се върши нещо, но чийто резултат липсва или е незначителен. Тук именно се съчетава отстъпителният му характер (контрастът между положено усилие и непостигане на резултат) с идеята за големина, размер (в случая на усилието).

Предвид сравнителния характер на изследването, корпусът ще бъде разделен на две части: превод от италиански на български и превод от български на италиански. И в двата случая ще бъдат анализирани отстъпителните изречения с **per quanto** и **колкото и да**, както и

евентуални други отстъпителни съюзи, макар и малобройни, които биха могли да изразят душевно или физическо усилие.

Ще се опитаме да покажем доколко адекватно тези съюзи са в състояние да изразят усилие и как то е предадено в превода на другия език.

Българският еквивалент на **per quanto - колкото и да** е типичен за условно-отстъпителните подчинени изречения с относителни местоимения, съчетани със съюза *и да* според семантичната класификация на отстъпителните изречения, направена от Ницолова (2005.) Но тази подчинителна връзка има и друг статут - в разработката си „Семантика и прагматика на сложните съставни изречения с подчинени отстъпителни изречения” (2005) Руселина Ницолова обръща внимание на отстъпителните изречения с подчинителната връзка **колкото и да**, в съчетание с глагол или прилагателно. Авторката твърди, че **колкото и да** се явява интензификатор и означава висока степен на статичен или динамичен признак (2005:233).

Твърдението на Ницолова намира подкрепа и в настоящата работа. Нашата позиция е, че конекторът/интензификатор **„колкото и да”** и италианският му еквивалент **per quanto**, свързани семантично с глаголи от типа **старая се, налягаме се, мъча се/ sforzarsi, spronarsi, tentare**, са в състояние да изразяват усилието в подчиненото отстъпително изречение в двупосочен превод от български на италиански и обратно.

Примерите от корпуса са ексцерпирани от следните произведения:

1. *Римлянката, Алберто Моравия, издателство на отечествения фронт, 1989*
La Romana, Alberto Moravia, Tascabili Bompiani, 2009
2. *Дончев, Антон (1983) Време разделно, Издателство на БЗНС*
Doncev, Anton (1983), Manol e i suoi cento fratelli, Longanesi, Milano
3. *Блага Димитрова (1981), Лице, Български писател, София,*
4. *Buzzati, Dino (1979,) Il deserto dei Tartari, Mondadori*
Будзати, Дино (1981), “Татарската пустиня”, Народна култура
5. *Станев, Емилиан (1981), Събрани съчинения, т.1, София, Български писател*
Stanev, Emilijan (1977), Lazzaro e Gesù e altre storie, La morte di un uccello, Voland
6. *Carlo Levi (1990), Cristo si e' fermato a Ebol, Einaudi tascabili*
Карло Леви (1965) Христос се спря в Еболи, София, издателство на националния съвет на отечествения фронт
7. *Pirandello, Luigi, (1988), Il fu Mattia Pascal, Mondadori*
Пирандело, Луиджи (1981) Покойният Матиа Паскал, Народна култура
8. *Pirandello Luigi (1995)Amori senza amore, Tascabili economici Newton*
9. *Goffredo Parise, Il prete bello, Adelphi edizioni*

Превод от италиански на български.

От корпуса става видно, че срещу италианския глагол „sforzarsi”, и неговия синонимен израз “fare degli sforzi”, българският превод предлага вариантите : „старая се”, „насилвам се”, „мъча се”, „напрягам се”, „полагам усилия”.

Началните примери от мини-корпуса са ексцерпирани от романа на Алберто Моравия „Римлянката”. В първите четири случая усилието е душевно, но резултатът, както вече бе споменато, е незначителен или отсъства:

1. Ma io mi accorgevo ben presto che, **per quanto si sforzassero** di mostrarsi noncuranti, non riuscivano a stornare gli occhi dal mio corpo. A.Moravia

...ала аз много скоро забелязвах, **че колкото и да се стараеха** да се показват безразлични, не успявах да откъснат очи от фигурата ми.

2. Non sono fatta per le parti deluse e rabbiose, e tutto quel pomeriggio, **per quanto mi fossi sforzata** di apparire serena, pure delusione e rabbia avevano contrassegnato più di un mio atto e di una mia parola. A.Moravia

Не съм издръжлива на разочарования и ядове и през целия следобед, **колкото и да се насилвах** да изглеждам спокойна, те бяха сложили отпечатък върху не една от моите постъпки и думи.

3. Ma leggeva per lo più cose che io, **per quanto mi sforzassi**, non riuscivo a capire... A.Moravia

Ала подбираще предимно неща, които аз, **колкото и да се напрягах**, не успявах да разбера...

В пример 4 **per quanto** има междинна функция на съюз и прилагателно , където вторият елемент **quanto** като прилагателно се съгласува по род и число със съществителното **sforzo**. Преводът обаче предлага олекотен синтактичен вариант – съединителна вместо подчинителна връзка. Наречието „**всячески**”, съдържащо в себе си идеята за множество варианти на вършене на дадено действие , отговаря смислово на „хибридния” в случая съюз **per quanti**, като произлиза от количествената идея на прилагателното **quanto**. На български е предпочетен глаголът „**мъча се**”, като отговор на **fare sforzi** вместо евентуалния превод „ колкото и усилия да полагам”. Оригинално, различно от досегашните и адекватно решение на преводача:

4. Io sentivo che c'era qualche cosa che mi angosciava; ma **per quanti sforzi facessi** non riuscivo a capire che cosa fosse. A.Moravia

Нещо ме потискаше, **мъчех се всячески** да разбера какво е, но не можех.

Пример 5, 6 и 7 показват физическо усилие. Резултатът отново липсва (инертност на героинята, въпреки подканянето ѝ да стане; неефективна физическа съпротива; намален прием на храна, неводещ до отслабване)

5. Ma quel giorno avvenne il contrario: passò tutto il mattino, venne l'ora di colazione, e io, **per quanto mi spronassi** ad alzarmi, non mi ero ancora mossa. A.Moravia

Но в онзи ден стана обратното: измина сутринта, дойде време за обед, аз **всякак се подканях** да стана, ала така и не помръдвах.

6. Senza dir parola, cercai di svincolarmi, ma era molto forte e, **per quanto gli puntassi** le mani contro il petto, sentivo che pian piano accostava il suo viso al mio. A.Moravia

Безмълвно се мъчех да се откопча, но той беше много по-силен и **колкото да опирах** ръце в гърдите му, виждах как лека-полека лицето му се приближава до моето.

7. **Ma per quanto mangiassi** poco, restavo sempre massiccia come una statua. A.Moravia

Но **колкото и да се ограничавах** в храненето, неизменно си оставах масивна като статуя...

Не само *sforzare* и съответните изрази изразяват усилието. Италианският глагол "frugare", който буквално означава „търся, тършувам“, съчетан със обстоятелственото пояснение за място „nel cervello“, също успешно изразява процеса на напрежение, търсене, които не дават резултат. Преводният еквивалент на *frugare* би могъл да бъде „ровя“ или „търся“. Съвременен тълковен речник на българския език (1999-2000:780) дава следното определение на глагола „ровя“:

„Разг. Внимателно изследвам, проучвам нещо; занимавам се съсредоточено с нещо.“ Тази дефиниция ни дава основание да използваме алтернативата „ровя“ в работния превод на български:

8. **Per quanto avessi frugato** nel cervello in quei quattro giorni non avevo ancora la minima idea di

qual genere di progetti Cena si fosse riempito la zucca. (G. Parise, Il prete bello)

Колкото и да ровех в съзнанието си в онези четири дни, няхах и най-малката представа какви планове имаше Чена в главата си. (свободен превод)

Усилието може да е и неизказано желание за нещо, недостатъчен стремеж, който не води до искания резултат. Лексикално неизказаното желание се изразява чрез глаголни изрази, съдържащи съществителното „desiderio“.

В пример 9 душевното усилие е в противоречие с конкретните характерови особености на героя (боязливост, срамежливост), откъдето идва и липсата на резултат. Отстъпителното изречение и в оригинала, и в превода, е вметнато между главното и неговото подчинено подложно изречение – (фактически се касае за сложно сказуемо, разделено между главното и подчиненото изречение). Тази междинна позиция на отстъпителното изречение придава в известен смисъл някакъв вид доуточняване на мисълта на главното изречение. Българският еквивалент на **per quanto** също отбелязва идеята за количество, логично повлиян от прякото допълнение на отстъпителното изречение **un gran desiderio** :

9. Era un bambino timido, arrossiva facilmente, e non avrebbe osato, **per quanto** ne avesse un gran desiderio, farmi vedere le sue opere. (C.Levi)

Това момче беше боязливо, лесно се изчервяваше и никога нямаше да се осмели, **колкото и голямо желание да имаше**, да ми покаже своите произведения.

Не по-различна е ситуацията в пример 10, където желанието или емоционалното усилие не е достатъчно за осъществяването на действието в главното изречение:

10. Avvenne che due giorni prima , il venerdì, morisse Poerio, quel vecchio barbuto che era malato da molti mesi e che, **per quanto** lo desiderasse, non aveva mai potuto consultarmi, perché era compare di san Giovanni del dottor Gibilisco. C.Levi

Случи се така, че два дни преди това, в петък, умря Поерио, онзи брадат старец, който беше болен от много месеци, и **въпреки че имаше** голямо желание да дойде при мен на преглед, не можа да стори това, защото беше кръстник на д-р Джибилиско.

В пример 11 усилието е под форма на предварително очакване от страна на пишещия за усещане, което почти логично трябва да последва след като види отпечатаното си име под черта в книгата. Такова усещане за радост липсва, напротив, резултатът е обратен:

11. Ma debbo innanzi tutto confessare che la vista del mio nome stampato lì, sotto quella striscia nera, **per quanto me l'aspettassi**, non solo non mi rallegrò affatto, ma mi accelerò talmente i battiti del cuore, che, dopo alcune righe, dovetti interrompere la lettura. Pirandello

Ала преди всички трябва да призная, че моето име, отпечатано под черната черта, **колкото и да очаквах това**, не ме развесели, а ускори до такава степен ударите на сърцето ми, че след няколко реда трябваше да прекъсна четенето.

Следващите два примера от Будзати отново доказват идеята на способността на съюза **per quanto** в съчетание със семантично близки до идеята за усилие глаголи като **tentare** и **scrutare** да изрази неуспешен опит за постигане на нещо. Опитът може да бъде както резултат от усилие на волята, така и чисто физическото зрително усилие да се види нещо:

12. **Per quanto tentasse** ...non riusciva a far rinascere I discorsi di un tempo, gli scherzi, i modi di dire. Buzzati

Колкото и да се опитваше...не успяваше да възобнови някогашните разговори и шеги.

13.**per quanto** scrutasse la pianura col migliore dei cannocchiali d'ordinanza, Giovanni non riusciva ancora a scorgere alcun segno di attività umana...

..**колкото и да се** взираше в равнината с най-добрия от служебните далекогледни, Джовани не успяваше да забележи никакъв признак на човешка дейност...Buzzati

Последният пример на Пирандело предлага отстъпително изречение , изразяващо идеята за усилие, което е част от дълго сложно съставно изречение с няколко подчинени на главното. Отстъпителното изречение с **per quanto**, освен очевидното изразяване на усилието, има отново поясняващ характер към мисълта на подчиненото относително изречение , от което зависи:

14...mi sarei armato d'una discreta filosofia sorridente per passare in mezzo a questa povera umanità, la quale, **per quanto avessi in animo di sforzarmi**, mi pareva difficile che non dovesse più parermi un po' ridicola e meschina.(L.Pirandello)

...ще се въоръжа с една прилична усмихната философия, за да премина пътя си сред нещастното човечество, което сега вече, **колкото и да се насилвах**, ми се струваше смешно и жалко.

Последният 15 пример няма оригинален превод на български език. Моят работен вариант показва възможност за български еквивалент **каквото и да**, който би бил по-удачен от досегашните еквиваленти **колкото и да**. Причината за предпочитанието на **каквото и да** пред **колкото и да** се определя от глаголите **говоря и правя**, които в повечето случаи предполагат въвеждащото ги въпросително наречие **какво**, а не **колко**. Тази предпочитаемост на **какво** се обяснява с преходния глагол **правя** и типичното наречие при въпрос към прякото допълнение на преходния глагол.

Срв: Какво говоря, какво правя?

Колко говоря? Колко правя?

По отношение на изразяване на усилието, тук глаголите *dire* и *fare* биха могли да бъдат „неутрални” към тази идея, но не са, защото съдържат в себе си значението на усилието, което не води до очаквания резултат. Отстъпителното изречение тук, макар и вметнато между главното **gli pareva che** и подчиненото подложно изречение **non sarebbe più uscito da quell’imbroglio**, този път определено няма само пояснителен характер. Отстъпителното изречение **per quanto dicesse e facesse** е необходимо за цялостния смисъл на сложно съставното с подчинено подложно изречение, като изразител на беизходната ситуация, в която се намира пишещият:

15. Si sentiva come se l’avessero frustato in faccia, e gli pareva che, **per quanto dicesse e facesse**, non sarebbe più uscito da quell’imbroglio. Pirandello

Чувстваше се като че ли са го ударили по лицето и му се струваше, че, **каквото и да говори и да прави**, нямаше повече да се измъкне от тази бъркотия..(мой превод)

Превод от български на италиански.

При превод от български на италиански **per quanto** е еквивалент на **колкото и да, както и да**.

В примери 1 и 2 преводният еквивалент на „напрягам” и „мъча” очаквано е глаголят *sforzare*.

1.Колкото и да напрягам мисълта си, не мога да извадя от спомените един крещящ строен впряг, както е в гоголевската руска тройка...(Й.Радичков)

Per quanto sforzi la memoria, non mi riesce di tirar fuori dai ricordi un tiro di cavalli snelli e vistoso come la troika russa di Gogol...

2. Колкото и да се мъча да намеря някаква последователност в събитията от онова време, да си припомня в какъв ден и кога точно е станало едно или друго събитие, всичко се струва на едно място, събитията се затъпват по петите и се събират тъй плътно...(Й.Радичков)

Per quanto mi sforzi di cercare una consequenzialità in quegli eventi lontani, di ricordare quando sia esattamente accaduta una cosa o l’altra, tutto si confonde, gli eventi si affrettano uno alle calcagna dell’altro e si fondono in maniera compatta...

В примери 3 и 4 усилието не е явно изразено, но се съдържа в значението на глагола от подчиненото изречение „сека”. Наречието „все” в главното изречение изразява повторемост и подсилва усилията, които обаче не дават резултат: българското „пониква” непрестанно, вярата не се пречупва.

3. И най-навътре, зад сто черупки, стоеше ядката, от която все изникваше българска Родопа, и **колкото и да** я сечаха, от ядката все никнеше българско дърво. (А.Дончев)

E nel punto più interno, dentro cento gusci, stava il nocciolo donde spuntava sempre il Rodope bulgaro; e **per quanto** lo tagliassero, dal nocciolo spuntava sempre l'albero bulgaro.

В примери 4 и 5 **per quanto** е преводното решение на обобщителното наречие **както и да**:

Този път в превода на италиански усилието е предадено не от обичайния досега глагол *sforzarsi*, а от други глаголи, изискани от контекста. Глаголите в оригинала „дебна” и „увещавам” принадлежат към две различни семантични полета, но и двата съдържат в себе си идеята за време, което се изисква, за да се постигне крайната цел. Тоест усилието отново е налице, то е усилие на причакването на плячката/жертвата (4) и на убеждението (5). Резултатът от това усилие отново убягва на вършителя на действието:

4. Водните жаби се изплъзваха от ръцете ни, **както и да** ги дебнехме...
Le rane del fiume ci scappavano tra le mani; **per quanto** fossimo attenti a spiarle, loro ci sentivano e si tuffavano nell'acqua... (Й.Радичков)
5. **Както и да** го увещаваше, Лазар отговаряше все тъй несвързано.
Per quanto cercasse di convincerlo, Lazzaro rispondeva sempre in questo modo incoerente. (Ем.Станев)

Следващите примери от А.Дончев (6-9) с помощта на глаголи като „вгълбявам се”, „вярвам” в отрицателна форма, „мъча се”, „трудя се”, изразяващи различната степен на усилието, успяват адекватно да покажат съответствието между българския „интензификатор” **колкото и да** и италианския **per quanto**:

6. **Колкото и да** бях вгълбен в себе си, не можех да не видя, че той изглежда развълнуван. А.Дончев
Per quanto fossi sprofondato nei miei pensieri, non potei fare a meno di accorgermi che era turbato.
7. **Колкото и да** не вярвахме, че ще намерят пещерата, все губехме и последните свои сили от страх и очакване. А.Дончев
Per quanto non credessimo che avrebbero trovato la grotta, pur tuttavia andavamo perdendo le nostre ultime forze nel timore e nell'attesa.
8. И веднъж на пладне, **колкото и да се** мъчеше да подскочи, слънцето не успя да надникне над стръмния северен склон пред нас. А.Дончев
Finché un giorno a mezzodì, **per quanto si sforzasse** di venire fuori, il sole non riuscì a far capolino sul ripido pendio settentrionale di faccia a noi.
9. И не разбрах, защото, **както и да се** трудех, не смогвах да изтегля товара. А.Дончев
E non compresi, poiché **per quanti sforzi** facessi, non riuscii a tirarlo su.

Въпреки че следващите два примера са с работен превод на италиански, нашата цел и при тях е постигната:

И в двата примера **колкото и да** показва усилие, душевно или физическо, което води до неуспех.

Пример 10 на Блага Димитрова съдържа **колкото и да**, но без характерните за изразяване на усилието глаголи, поне на пръв поглед. Началната позиция на главното изречение в цялата отстъпителна конструкция му придава повече тежест и по този начин твърдението, съдържащо се в него (институтът не може да замени дома), изпъква. Чрез помощта на **колкото и да** на това твърдение-факт се противопоставя усилието на отстъпителното изречение, което, макар и не така ясно изразено чрез подходящи глаголи, пак е налице: нежеланието (душевното усилие) на Бора да признае някаква неоспорима истина. Съпротивлението в този пример, за разлика от това в другите примери, е „меко”, „приглушено”, изразено от отрицателната форма на глагола „искам”:

10. Бора Найденова все по-редовно не се прибира вкъщи. Институтът обаче не може да ѝ замени дома, **колкото тя** да не иска да си признае това. Б.Димитрова

Bora Naidenova torna a casa con maggior irregolarità. L'istituto però non è in grado di sostituirla la casa, **per quanto lei** non voglia ammetterlo.(Мой превод)

При работния преводен вариант считаме, че спокойно може да се използва италианския еквивалент **per quanto** , без това да повлияе на смисъла на оригиналния текст.

Обратно, в пример 11, отстъпителното изречение е в начална позиция. Глаголът „надигам се” лексикално не принадлежи на семантичното поле „усилие”, но в значението си съдържа чисто физическото усилие, почти „видимо” за опит да се види нещо чрез надигане на пръсти. Очаквано резултатът липсва.

11. **Колкото и да** се надигах на пръсти, нищо друго не можех да видя, защото бях много малък. Левчев

Per quanto mi alzassi, non riuscivo a vedere nient'altro, perché ero molto piccolo. (Мой превод)

Освен разглеждания **per quanto**, други отстъпителни съюзи , макар и по-рядко срещани, могат да изразяват усилие. Усилие, макар и с по-малък интензитет, има в пример 12. Въпреки че съюзите **колкото и да/ per quanto** липсват, усилието е изразено благодарение на глагола **мъча се** и сложното сказуемо, изразяващо действие, видно в своето развитие **„продължавам да подскачам**.

12. ...разстоянието помежду тях е все едно и също, нито момчето може да доближи чаплатата, нито голямата крачеща чапла да се отдалечи, **макар че** продължава да подскача на дългите си крака и се мъчи да се залови с крила за нажежения и разреден въздух. (Й.Радичков)

La distanza tra loro è sempre la stessa: né il ragazzo riesce ad avvicinare l'airone, né il grande airone riesce ad allontanarsi, **nonostante** continui a saltare sulle sue lunghe gambe, aggrappandosi all'aria ardente e disciolta.

В пример 13 съюзът **макар да** с еквивалент **benché** също доказва нашата позиция, викането на героя не води до логичния резултат той да бъде чул:

13. И **макар да** виках, никой не ме чу, а и сам оглушах. А.Дончев

E **benché** gridassi, nessuno mi udì io stesso divenni sordo.

Изводи:

От предложения корпус на италиански и български език и направения анализ, можем да направим следните изводи:

Италианският съюз **per quanto** в съчетание с глаголи като *sforzarsi*, *tentare*, *spronare*, както и глаголи, които в своето значение съдържат някаква идея за усилие, с което се върши нещо, образува отстъпителни изречения, които са в състояние да изразят напълно идеята за усилие, душевно или физическо, което не води обаче до очаквания резултат. Напротив, в типичния дух на отстъпителната конструкция, в главното изречение се наблюдава неуспех от опитите на действащите лица в отстъпителното изречение да постигнат някаква цел. Чрез отстъпителния съюз **per quanto**, освен провала на усилието от отстъпителното изречение, виждаме нещо непредвидено, част от своеобразната логика на живота.

Същите разсъждения важат с пълна сила и за българския „интензификатор” **колкото и да**, който не просто може да означава висока степен на статичен или динамичен признак (по Ницолова, 2005), а също така и да изразява всичките нюанси на усилието: опит, желание, стремеж, напрежение. Тези нюанси са обречени на неуспех поради естеството на отстъпителното отношение, от което изразяващите го съюзи **per quanto** и **колкото и да** са неразделна част.

БИБЛИОГРАФИЯ

- [1] Недев, И. Синтаксис на съвременния български книжовен език, финансирано издание от ПЧБ, клон Силистра, 1992
- [2] Ницолова, Р. Семантика и прагматика на сложните съставни изречения с подчинени отстъпителни изречения. Аргументна структура, София, 2005
- [3] Съвременен тълковен речник на българския език, Елпис, Велико Търново, 1994
- [4] Herczeg, G. Studi di grammatica italiana, (монография), 1977

Десислава Ангелова Давидова,
преподавател по италиански език към департамент
„Германистика и романистика”, НБУ
email: gnevota@gmail.com